

En levande yrkesetik – förbundsstyrelsens rapport om yrkesetiska nämndens arbete

En prioriterad yrkesfråga

I idéprogrammet som beslutades på kongressen 2014 lyfts yrkesetiken fram som en viktig fråga för förbundet att driva. I en tid då så kallade falska nyheter sprids i en snabb takt och traditionella medier utmanas av alternativa informationskanalerna har journalistikens roll som demokratibärare åter hamnat i fokus. Yrkesetiken som en kvalitetsstämpel har därmed också fått ett uppsving.

En synlig nämnd

Arbetet med att synliggöra yrkesetiken har fortsatt under kongressperioden. Yrkesetiska nämnden har under kongressperioden besökt Uppsala och Skövde för att träffa medlemmar och diskutera yrkesetiska frågor. Seminarier har också anordnats för frilansjournalister, bland annat i samarbete med Mälardalens frilansklubb. Ordföranden har deltagit på klubbmöten och distriktsträffar på olika håll i landet för att sprida kunskap om yrkesetiken och nämndens arbete. Förutom att nämndens ordförande föreläst på journalistutbildningar har ordföranden och/eller sekreteraren återkommande föreläst på den fackliga grundkursen. Etik har också varit ett ämne på förbundets seminarier i såväl Almedalen som under Mediedagarna i Göteborg.

Uppdaterade yrkesregler

På kongressen 2014 beslutades om en uppdatering av yrkesreglerna, vilket inte hade gjorts sedan 2000. De förändringar som kongressen beslutade om var bland annat att anpassa reglerna till att bättre avspegla frilansarnas situation. Det gjordes också anpassningar utifrån att sociala medier är ett viktigt arbetsverktyg för journalister. En annan viktig förändring var att det infördes en helt ny regel om dold kamera. Reaktionerna på uppdateringen av yrkesreglerna har varit nästan uteslutande positiva. Det har visat för medlemmar och utomstående att yrkesreglerna är ett levande dokument som följer med i tiden.

Uppdaterad arbetsordning

Under 2015 arbetades det fram en uppdaterad arbetsordning för yrkesetiska nämnden. Förbundsstyrelsen beslutade om den nya arbetsordningen i början av 2016. Uppdateringen innebar bland annat att reglerna om jäv tydliggjordes. Det infördes också en skrivning om vad som gäller när en person vill ompröva ett redan fattat beslut av nämnden.

Allmänhetens representant i yrkesetiska nämnden

För Yrkesetiska nämnden blev 2016 ett historiskt år när allmänhetens representant för första gången tog plats i nämnden under hösten. Advokatsamfundet fick uppdraget att nominera en allmänhetens representant och valet föll på Thomas Rolén, kammarrättspresident i Stockholm. Advokatsamfundet har gedigen erfarenhet

av yrkesetiska frågor och pressetik. Organisationen utser tillsammans med Chefs-JO allmänhetens representanter till Pressens opinionsnämnd, PON. Förbundsstyrelsen beslutade att utse Thomas Rolén till allmänhetens representant hösten 2016. Med stort engagemang och intresse för etik och journalistik tog sig Thomas Rolén an uppdraget och deltog i sitt första sammanträde med nämnden i slutet av 2016. Att ta in en allmänhetens representant i nämnden har föreslagits och diskuterats i omgångar tidigare i förbundets och nämndens historia. Allmänhetens representant kompletterar de övriga ledamöterna med journalistisk kompetens i nämnden med andra perspektiv och erfarenheter och kan bidra till att stärka förtroendet för nämndens arbete och kan förhoppningsvis bidra till att öka intresset för yrkesetiken även utanför medlemsleden och redaktionerna.

Framtidens medieetiska system

Diskussionerna i branschen om ett nytt medieetiskt system med en "medieombudsman" och en samlad medienämnd har fortsatt under kongressperioden. Förbundet har drivit frågan att yrkesetiken ska ingå i ett framtida medieetiskt system. Utgivarna har fortsatt att driva frågan om ett nytt system på mandat av sina medlemsföretag. Processen stod länge stilla då Utgivarna i början av 2015 skickade en hemställan till kulturdepartementet där regeringen uppmanades att utreda möjligheten att skapa förutsättningar för en utvidgning och förstärkning av det självreglerande pressetiska systemet. Regeringen har hittills inte tillsatt någon sådan utredning, men har aviserat en ny utredning om yttrandefrihetsgrundlagen som eventuellt kommer att titta på frågan. Utgivarna har under ledning av vd:n, Nils Funcke, på eget initiativ utrett möjligheterna att inom ramen för dagens rättsliga ramar skapa ett gemensamt medieetiskt system.

Kommersiella samarbeten

En viktig fråga för förbundet och branschen har varit tydlig annonsmärkning. I takt med att bloggare och traditionella medier börjat med marknadsföring i olika digitala kanaler har frågan om hur tydligt reklamen behöver märkas ut ställts på sin spets. Flera aktörer, bland annat TU Medier i Sverige och Sveriges Tidskrifter, har tagit fram riktlinjer till sina medlemmar om hur reklam ska märkas ut. Regeringen tillsatte också en utredning 2016 som hade i uppgift att utreda problemet och komma med förslag på lösningar. Utredningen som presenterades 2018 innehöll inga lagförslag men väl andra former av kontrollmekanismer. Till exempel ska Konsumentverket samverka med företrädare för att ta fram riktlinjer om marknadsföring på internet. Utredningen innehåller även förslag om att Konsumentverket ska få genomföra kontrollköp under dold identitet och att Konsumentverket ska ha möjlighet att publicera en varningslista. Under 2018 kom också den första domen mot en bloggare för otydlig annonsmärkning.

Antalet anmälningar har fortsatt att öka

Under innevarande kongressperiod har antalet anmälningar till yrkesetiska nämnden fortsatt att öka. Som jämförelse kan nämnas att det år 2013 inkom 13 anmälningar till nämnden.

År	Antal anmälningar
2014	39

2015	43
2016	40
2017	35

Trots att antalet anmälningar fortsatt att öka under kongressperioden ligger antalet fällningar på en fortsatt låg nivå. År 2015 klandrades två medlemmar av nämnden. Ett fall gällde en medlem som genom att använda sin jobb-email och yrkestitel i ett privat sammanhang kunde misstänkliggöras för att ha utnyttjat sin ställning som journalist. Det andra klandret gällde en medlem som inte ville svara nämnden utan valde att hänvisa till ansvarig utgivare.

Nämnden kan inte pröva alla anmälningar som inkommer. Anmälningar avskrivs bland annat när den anmälde inte är medlem. Det kan också vara så att en anmälan hänvisas vidare till PO.

Yrkesetiska nämnden har bestått av

Efter kongressen beslutade förbundsstyrelsen att yrkesetiska nämnden även fortsatt ska ha fem ledamöter och utsåg fyra ledamöter, som samtliga satt i nämnden även innan kongressen (Ulrica Widsell, Sara Stenman, Karwan Tahir och Mia Karlswärd). En plats lämnades vakant då Per Lindelöw hade meddelat att han ville lämna sitt uppdrag. Till den platsen intogs 2016 av allmänhetens representant Thomas Rolén. Mia Karlswärd meddelade under 2016 att hon ville lämna sitt uppdrag på grund av att hon hade fått jobb som kommunikatör. Istället utsågs Petra Jonsson till nya ledamot i juni 2017.

Ulrica Widsell, ordförande (delvis sjukskriven), vice ordförande i förbundet
Sara Stenman, ledamot, förbundsstyrelseledamot, Nyhetsbolaget (har varit tf ordförande i nämnden under Ulrica Widsells sjukskrivning).

Karwan Tahir, ledamot, Sveriges Radio Örebro

Mia Karlswärd, ledamot, (då Östgöta-Correspondenten (till maj 2017)

Thomas Rolén, allmänhetens representant, kammarrättspresident i Stockholm (sedan december 2016)

Tove Carlén, sekreterare, jurist (till maj 2017 (tjänstledig 2015))

Pär Trehörning, sekreterare, jurist (vikarierat för Tove Carlén 2015)

Justus Bennet, sekreterare, ombudsman (sedan maj 2017)

Petra Jonsson, ledamot, Gotlands Tidningar (sedan juni 2017)

Sara Stenman tf YEN-ordförande